لیونی
حبیبې

Ketabton.com

لیکوال: روح الله روحانی

کال: ۱۳۹۹

whatsapp, telegram +93775148889

(c) ketabton.com: The Digital Library

سرکرښه	فهرست	مخ ګڼه

مینه ښکلا ده؟ که ښکلا مینه؟ 3

د ګرانښت فلسفه 8

متمرکزه ښکلا 12

څلور پالیسۍ 15

د مانې زرات 22

د هدف لار 26

د مینې مینه 28

په خپل شعر کتنلیکنه 29

اوبلنی سترګی 32

ښکلا پېژندونکی سړی 33

مجازي مینه؛ حقیقت ته نیږدې ده؟ که هوس ته؟ 36

د خدای(ج) ذرې 37

دانسان اړیکې دټولنې سره 39

په لنډیو کې خبرې 41

(c) ketabton.com: The Digital Library

پیلیزه

د ستر حسن په نوم!

مینه او مینه مې ومنئ!، دغه سافټوریک کتاب مې له خپلو هغو لیکنو جوړ کړو ، چې راسره پاتې شوې وې، په لسګونو لیکنې مې له ګوتو ووتې، نه چاپ شوې، نه چا راسره ولوستې.

کتاب ته مې نوم(لیونی خبرې) ورکړ، ځکه چې زما خبرې دي، د کوم پوهاند خبرې نه دي او ټولې پنځونې دي، کوم تحقیقاتي مونو ګراف نه دی، چې له کوم ماخذه به مې کار پکې اخیستی وي.

بل سبب دادی چې؛ په کتاب کې هرډول لیکنې دي، یانې دریغ مې ندی کړی. داسې لیکنې هم ، چې یو له بل سره هیڅ تناسب نه لري او باید په بېلو بېلو کتابونو کې راشي.

ډالۍ

هغه چاته چې مینه یې راسره وکړه او پرې یې نښودم.

په درنښت ستاسو ورور

روح الله روحانی

(c) ketabton.com: The Digital Library

مینه ښکلا ده؟ که ښکلا مینه؟

دا پوښتنه مې ترډېره په زړه کې ګرځېده، که ښکلا به مې ترمینې غوره وبلله نو دمینې ارزښت به له منځه تلو، او که مینه به مې له ښکلا غوره کړه نو ښکلا به مړاوې کیده.
که وبه مې ویل چې هم ښکلا مینه ده او هم مینه ښکلا، بیا هم دشک او خیال په دایره کې بند وم، په فلسفه کې یوه اصطلاح د ه چې که ټول ښه وي، یو پکې ډېر ښه وي.
دا خبره به ماته هم مخې مخې ته کیده، که څه هم ښکلا دلید او مینه داحساس په تله سره برابر ښکاري خو دپورته اصطلاح پر بنسټ یوپکې خامخا دروندي.
ترټولو حیرانوونکې خو دا وه چې څومره به مې د طبیعت له ښکلاګانو او ارواګانو په اړوند پوښتل او څېړنه به مې کوله نو همدومره به دمینې او ښکلا ترمنځ ارزښت لید راته ګرانیده.
که له ښکلا به مې دمینې په اړه وپوښتل نو په ډېر عاجزانه ډول به یې دځان حقارت راته سپاړلو، مینه ته به یې پوره احترام درلودو، ویل به یې زه (ښکلا) هیڅ نه یم خو مینه ده چې ماته یې دښکلا دنوم لورینه راکړې ده.
که له مینې څخه به مې دښکلا په اړه وپوښتل نو ته به وایې چې هغه دښکلا دصداقت او خاکسارۍ څخه خبره ده، ځان به یې خاورې باله،

(c) ketabton.com: The Digital Library

ويل به يې ښكلا ده چې زه (مينه) ورڅخه زيږيږم، له ښكلا پرته مينه نه پيدا كيږي.

خو كه له خوبانو(ښكلو) څخه به مې دمينې په اړه وپوښتل نو هغوی به له كبره خولې كږې كړې، په ډېر ناز او غرور به يې مينې ته پرښكلا سر لوړي وركوله.

ويل به يې موږ يانې ښكلي يو چې په زړونو كې مينه راژوندی كوو، مينې ته پايښت وركوو، ليدلې به د وي چې څومره زموږ ښكلا وي هغومره راسره دزړونو مينه وي، كه ښكلا مو خزان شي نو دمينې پاڼه هم ژيړه شي.

بل خوا به مې كه له ميينانو دښكلا په اړه وپوښتل نو توبې به يې وكښلې، خاورې به يې ښكل كړې.

ويل به يې: دا دمينې او ميينانو سپكاوی دی، موږ خو ښكلا پرست نه بلكې مينه پرست يو.

ليدلې به دې وي چې ډېر مين له خپلې معشوقې سره آن ترمرګه مينه كوي، كه ښكلا مينه وي نو مينه خو ژر له منځه ځي، مګر مينه ښكلاده چې بقا لري.

ټولې خبرې مې واوريدې، هرڅه مې ولوستل خو په دې فلسفي پوښتنه پوه نه شوم چې ايا مينه ښكلا ده؟ كه ښكلا مينه؟

ګل ته كېناستم، داستړی زړه مې ورته تش كړ، ګل ويل مينه ښكلا ده، هر سهار تك تور بورا راځي زم زم زم به دې اوريدلې وي، هو په

(c) ketabton.com: The Digital Library

انسانانو يې دوزرونو زنهاري ډېر بدلګيږي خو زه ورسره مينه لرم، دبورا تور بدن سره غيږ په غيږه وم، دهغه ډارونکې او ارې ارې ښنې مې پر سرو او نازکو غومبرو کرښې راکاږي او دوړمو وينه ورڅخه بهوي، خو زه هماغسې ورته غوږيدلې سينه پرانيستي وم.

نو ته ووايه چې مينه ښکلا نه ده؟

ښه په بورا کې کومه ښکلا ده چې زه يې دومره ستمونه په سر وړم، هيڅ ښکلا نه لري مګر زه او هغه مينه سره لرو.

اوف دلته بيا ماته ځينې پوښتنې پيدا شوې.

سيده بورا ته ورغلم، هغې ته مې هم همدا سندره وغږوله.

زممم زممم زمممممم بورا مې خو ورارې پر اوږو په اطمنان سره تير شو، مخامخ ودريده، وزونه يې وهل ويې ويل:

ښکلا مينه ده.

زه هر سهار له خپلو کمزورو وزرونو سره ظلم کوم او دګل خوا ته ورځم، ځکه هغه ښکلا لري.

زه د ګل پر خالي شاخونو او پاڼو نه يم ناست، دګل پر ګل کينم، ځکه ګل؛ ګل دی، ښکلا لري.

ښه!؟ تاليدلی چې ګل په ماپسې رالوتی دی؟!

نه

ځکه زه ښکلا نه لرم، تور، ببر او ځيګ بدن لرم.

ښه! بله درته ووایم:

زه دې چېرته لیدلی یم چې دتوت پرپاڼو ناست یم؟

دسنځلې پرشاخونو به دې هم نه وم لیدلی؟!

ځکه دلته ښکلا نشته، ځکه ورسره مینه نه لرم، ګل ښکلا لري زه ورسره مینه لرم.

دبورا خبرو تر ګل ډېر حیران کړم، خپل زړه ته مې دا پوښتنه وسپارله هغه مخکې له دې چې فکر وربانديې وکړي راځواب کړه، سمدستي يې وویل: مینه ښکلا د ه ما د(هغه) ثیره نه ده لیدلې خو پرې مین یم.

په دې خبره راباندې ستر ګې خبرې شوې، خبره يې رد کړه هغه هم په ډېر لنډ ځواب سره وویل:

ښکلا مینه ده، وګوره موږ په ورځ کې سل او زر وینو خو پرې مییني نه یو، خو (هغه) چې ښکلا لري مینه ورسره لرو.

توبه مې دې وي، دا دستر ګو او زړه خبرې تر نورو ډېر په شک کې واچولم.

دنور افکار او عقل مې پرځای پرېښود له خپل عقل او فکر څخه مې وغوښتل چې ووایي مینه ښکلا ده او که ښکلا مینه؟

(c) ketabton.com: The Digital Library

عقل هم څه عجيب شی دی سمدستي يي ځواب را نه کړ، له ډېر فکر او فکر وروسته په دې وپوهيدم چې هم مينه ښکلا ده او هم ښکلا مينه ده خو افراد يې سره توپير لري.

د ګرانښت فلسفه

ګرانښتونه هغه معنوي تړلنيز اتصالات دي چې په اساس يي يوه تړلنه دژوند دسمندر پر ساحل دقدم وهلو لپاره برابروي
او هغه تړلنيزې ستونزې او ناخوالې چې په فردي توګه نه حل ګيږي فقط ګرانښت دې چې دحل لپاره يي منظمې او مناسبې لارې چارې لري
دځينو تړلنپوهانو دليکنو دځيړلو څخه واضحه ښکاري چې ګرانښت هغه پديده او وسيله ده چې هره تړلنه وربانديې پايي او بې له ګرانښت څخه په تړلنه کې افراد او شته خلک انسانان نه بلکې وحشي دي
ګرانښت يا ګرانوالی دخلکو د ذهنونو، زړونو، احساساتو، او مفکورو تړون او يوځاي والي په داسې مهارت او کمال ترسره کوي چې دهغوی دښه ژوند، فعالې تړلنې او مسلسلې کړندلارې سبب ګيږي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دا چې ګرانښتونه مختلف ډولونه لري چې زمونږ د تیروتنو له کبله دهغوی هرډول په خپل ځای کې نه کاریږي او هریوډول یې بل ډول ته خپل ځای خوشي کوي

کیدای شي که زه درته دګرانښت دډولونو نومونه واخلم حیران شی او وویاست چې دا ټول یو شان او یوه معنی لري مګر دا یو ډول داسې تیروتنې دې چې مونږ یې نه احساسوو او په تدریج او مسلسله توګه زمونږ په ټولنه کې دود او حتې علمي بڼه یې خپله کړي ده

زه درته دلته د داسې دوو کلیمو یادونه کوم چې عیناً همدې موضوع ته ورته بحث دي

زمونږ او ستاسو په ټولنه کې فکر او تصور تل په یوه معنې استعمالیږي او هرڅوک چې فکر ته تصور او تصور ته فکر ووایي سم دي مګر ددې دواړو کلیموترمنځ داسې توپیر شتون لرې چې که وڅیړل شي نو دقناعت وړ ګرځي

فکر یوداسې احساس او ذهني مسایل دي لکه یو څوک پریوه داسې موضوع فکر کوي چې هغه په عملي او مادې لحاظ تصویر نلرې مثلاً یو څوک دشعر لپاره فکر کوي د ذهن په فضاء کې دشعر کافیي او ردیفونه راټولوي او داسې نورې موضوګانې چی تصویرته اړتیا ونلري مګر ددې برعکس تصور هغه فکر یا ذهني احساس دی چې څوک دفکر سره سره دهمغه شي تصویر هم په ذهن کې ولري یا دفکر په کولو دیوه شي تصویر جوړي مثلا یو څوک دیوکور دنقشې په اړه

(c) ketabton.com: The Digital Library

فکر کوي هغه ټوله نقشه په ذهن کې جوړوي یا یو ځوک دیو ښار نوم او دښکلا صفتونه اوري مګر ښآر يي ليدلي نه وي نوموړي هرو مرو دهغه ښار ښکلې نقشه دذهن په کاغذ رسموي او هر لوری یی هم ټاکي

راځو خپلې اصلي موضوع ته چې همدې ته ورته موضوع ده یعنې دګرانښت ډولونه

ګرانښت په عمومي توګه درې اړخونه لري چې له مینې، محبت او عشق ځخه عبارت دي

کیدی شي چې تاسو فکر وکړئ چې پورته درې کلیمي یوه معنې لرې مګر دا تیروتنه ده

ځکه هر کلیمه ځان ته معنې لري چې دبحث او ځيړلو وړ ده

لومړی باید د(محبت) په لفظ خبرې وکړو چې داکوم ډول ګرانښت دی.

محبت: دا هغه ډول ګرانښت دی چې (عشق) ورځخه مستثنی دی خوخپله (محبت) د (مینه)ساحه هم په بر کې نیسي

یعنې مینې ته محبت او محبت ته مينه ويلی شو مګر عشق ته محبت او محبت ته عشق هیځکله نشو ويلای

محبت داسې ګرانښت دی چې دزړه له منځ ځخه راوځي لکه دخدای سره محبت،درسول سره محبت، دمور سره محبت، دپلار ،ورور، خور او داسې نورو ورته اشخاصو ګرانښت دمحبت په نوم یادیږي خوکه

(c) ketabton.com: The Digital Library

مينه ورته ووايو څه بده خبره نده بلکې محبت ددې ګرانښتونو اصل نوم دی

عشق: عشق داسې يو ګرانښت دی چې محبت ورته په هيڅ صورت سره نشو ويلای خو مينه پکې ده او که مينه ورته ووايو نو لږڅه سم يو دعشق ګرانښت تل دډير خوند ځان غوښتنې لپاره وي داډول ګرانښت د دښځې او خاوند ترمنځ وي يعنې هغه اړيکه چې دښځې او خاوند ترمنځ وجود لري دعشق په نوم يادېږي

خو دا اړيکه که دښځي او خاوند وي او که دبل چا سره خو اصلاً دغه اړيکه عشق دی

مونږ نشو کولای چې ووايو چې دخدای سره عشق لرم ياد مور سره عشق لرم دا دقيقاً تيروتنه ده

مينه: دا تر ټولو مشهور ګرانښت دی چې تقريباً دګرانښت ټول اړخونه لدې څخه منځ ته راغلي دي مګرمينه هم ځان ته صنف لري او په مربوطه صنف کې يې مطالعه د وس څخه دباندې بحث دی خودلته به مونږ پدې کمه نغوته بسنه وکړو چې مينه دعشق او محبت ترمنځ هغه سرحد دی چې پکې هم دمحبت او هم دعشق ځواکونه وجود لري او غواړي مينه خپل ځان ته کش کړي هغه بيا ديو انسان دګرانښت په کړنلارو پورې اړه لري چې دمحبت ځواک پرې بريالی کيږي او که دعشق.

(c) ketabton.com: The Digital Library

متمرکزه ښکلا

په ټولنه کې مو د افرادو اکثریت داسې دی چې په خپل ژوند او چاپیریال کې په یوه اړخ دښکلا تمرکز کوي، ددې ډول عادت ځینې تاوانونه لیدل کیږي چې په مشخص اړخ او دژوند په نورو اړخونو مستقیم او غیر مستقیم تاثیر لري.

مثلاً ځینې خلک په ژوند کې یواځې پرمانا متکي وي، دا کار دوی ته له غوره او نیکو کارونو ښکاري او ځان سپیڅلی او پاک ستره حسابوي، یانې زړه یې پاک، سپیڅلی او سم وي، دا ډله په دې نظر ده چې که څوک په ښکاره ډول بداخلاقه، دورغجن او نا اهله ښکاره شي کوم باک نشته، خو چې دانسان باطن او زړه پاک وي، حال دا چې هغه درس چې د افرادو په ښه لید او شخصیبت معرفي کې، ټولنې ته موجود دی دټولنې په اصلاح کې رغنده او مستقیم رول لري.

ځینې خلک بیا په دې نظر دي چې انسان باید په ټولنه کې په ښکاره ډول پاک او با احلاقه ښکاره شي، پروا نکوي که د مانا په لحاظ بد او ناوړه وي.

دا خلک په خپله باطني ناولتیا اعتراف کوي یانې دا مني چې موږ تور یو ولې بیا دا دځان ښیګڼه بولي چې په سپینه جامه کې ګرځي، دوی په دې اند دي چې که موږ خپلې سپینې جامې له تنو څخه ښکته کړو او دخپل شخصیت تور بدن ښکاره کړو نو لرې نه ده چې په ټولنه به

(c) ketabton.com: The Digital Library

دجهالت تپه تیاره راخوره شي، ددې ټولي داخبره چې : زموږ دظاهري
ښکلا په تمرکز کې د ټولنې له پاره پیاوړی نصیحت پروت دی او شته
نسل زموږ په لید داصلاح کوښښ کوي یو څه سمه ده، ولې دلته
ددوی دباطنې روح ناولتیا په خپله دټولنې پرناولتیا دلالت دی، ځکه
دوی هم دهمد ې ټولنې یو غړی بلل کیږي.
دا دول پېښې زموږ په ټولنه کې په سلګونو بېلګې لري چې یو څوک د
په ژوند کې په یوه اړخ دښکلا تمرکز وکړي.
مثلاً: ځینې خلک دي چې په ټولنه کې خپل بهرنی رول تقویه کوي،
ولې ددې برعکس خپل داخلي اوکورنیز رول ته هیڅ توجو نه ورکوي،
دوی غواړي له کوره بهر ځان لوړشخصیت، کدر او پرمختللی معرفي
کړي، حال دا چې په کور کې یې هغه دچا خبر ه دموږک لکۍ نه لړل
کیږي، دا ډول تمرکز نه یواځې دا چې دکور دخلکو په مقابل کې ظلم
او تیری دی بلکې ډیر ژر افشا کیدونکی هم دی.
ددې ډول ښکلاییز تمرکز دا مثال هم کیدي شي چې، ځینې خلک
یو مشخص چاپیریال دښکلا تر اغیزې لاندې راولي، دا خلک خپل
اصلیت او شخصیت دخلکو له سترګو پټوي، ولې هر کله چې افشا شي
دده دبد چاپیریال اغیزه، دده پر ښه چاپیریال هم لویږي.
دبېلګې په توګه یو فرد دخپلې دندې چاپیریال پاک ساتې یانې خپل
هم مسلګه ملګرو ته ځان لوړ کدر، صادق، با احساسه او دروند ښکاره
کوي، حال داوي چې په کور کلي او ددندې څخه پرته پر نورو

(c) ketabton.com: The Digital Library

چاپیریالونو کې دخپل شخصیت هیڅ پروا نه ساتي، دا فرد کیدی شي چې دده دندې نیک چاپیریال دده اصلیت راپه ګوته کړي، نو دخپل نیک او غوره شخصیت پټولو په ځان کې ددې سبب شي چې په کلي او نورو ځایونو کې یې خلک دبد انسان په توګه وپیژني او یا هم هیڅ دده غوره شخصیت ته قایل نه شي.

داسې هم کیدی شي چې دندې چاپیریال یې هسې یو تمثیل وي، نوموړی په حقیقت کې هما غسې نااهله وي لکه چې په کلي کې یې خلک بولي، نو که داسې شوه لېرې نه ده چې ددندې غړي به دده په دې لویو دروغو خبر شي او ددندې به یې ګوښه کړي.

د متمرکزې ښکلا ډېرې کوچنې مثالونه هم شته مثلاً ځینې خلک په لباس کې فقط په ښایسته جامو تمرکز کوي، یا هم په ښایسته بوټانو تمرکز کوي.

که د مانا له دریځې ورته ځیر شو نو ځینې یې غواړي فقط ښې خبرې وکړي، عمل کول ورته مهم نه ښکاري، ددې برعکس ځینې بیا عمل کوي او له خبر کولو ډډه کوي، چې دا ټول تمرکزونه فقط دژوند په یوه اړخ دي او ډېرې بدې اغیزې لرلای شي.

هدف مې دښکلا دتمرکز دشننې څخه دا و چې، انسان باید دژوند هر اړخ ته پام وکړي، او هغه تمرکز او خواري چې په یو اړخ یې کوي باید ټولو اطرافو ته یې وویشي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

خلور پالیسۍ

ځینې حقیقتونه هم باید پټ وي، که ښکاره شي؛ نو غیر حقیقي (دروغو) څخه ډېر تاوان رسولی شي.

دا بېل بحث دی، چې د حقیقت په ښکاره کولو څنګه تولنه زیانمنه کیږي، په داسې حال کې چې حقیقت حقیقت دی، مګر زموږ موضوع د حقیقي او غیر حقیقي خبرو د پټولو پالیسۍ یا لارې چارې دي.

رښتیا یا غیر رښتیا خبرې پرده کول (د معنوي امانت ساتل) هغه څه دي، چې په تولنه کې ډیرې پېښې ورسره جبرانیدلای شي.

نو ددې لپاره چې دا لارې چارې مو د ژوند په لار او دار کې په کار راشي لږ راسره پاتې شئ او دا څلور پالیسۍ ولولئ، خو باید یاده کړو، چې په پالیسیو کې تول زور په احساس ورکولو وشي.

معمول ساتل(لومړۍ پالیسي): دا پالیسي بیخي معمول ده، عامه ده، اسانه ده ، اکثره خلک لدې پالیسیو کار اخلي، ځکه له دې لاندې بله پالیسي نلرو.

ددې پالیسۍ جوړښت اسان دی، فقط ساتلو یانې هغه څه پټولو کې تمرکز دی، چې ته یې پټوې یا هغه څه ښکاره کولو کې دی، چې ته یې ښکاره کوې.

ددې پالیسۍ لاسته راوړنه عادي وګړو کې یو څه ښه ده، خو په پوهو وګړو کې ورڅخه کار اخیستل په خپله لوډګي ده.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دا داسې ده؛ چې که یو څوک غواړي یو څه پټ وساتي، نو پټ یې ساتي، یانې یوه پټه دنده لري، نه غواړي څوک پرې خبر شي، نو پس هېڅ کله هم دهغې دندې اړونده خبرې نه کوي.

د بېلګې په ډول؛ یو څوک غواړي په ټولنه کې ځان نیک سړی ثابت کړي، نو د لومړۍ پالیسۍ څخه د کار اخیستل؛ په دې پالیسۍ کې دده لپاره ښایي چې نیک کارونه وکړي اوبس.

غیٍر معمول ساتل(دوهمه پالیسي): نړۍ اکثره انسانان له دې پالیسۍ څخه کار اخلي، نسبتاً اسانه، او په عادي وګړو کې سل سلنه نتیجه ورکوي، همدارنګه په دټولنې په فکر لرونکو وګړو کې یې هم نتیجه یوه څه ښه ده.

جوړښت یې پیچلی دی، ولې مفهوم ته رسیدل وربانديې دومره سخت نه تمامیږي.

په دغه پالیسۍ کې یو څو دمعنوي امانت ساتلو، یا د یو څه پټولو، یا هم په ټولنه کې د خپل انتخاب شوي شخصیت د تثبیت لپاره داسې کړه کوي، چې مقابل لورۍ پوهوي، یانې په واضحو الفاظو د خپل کړه اعلان کوي او غواړي هغه پوه کړي چې زه دایم.

دا اعلان او پوهول به په داسې میتود وي ترڅو مقابل لوري ته دا احساس هم انتقال شي چې نوموړی دروغ وایي، یانې په پالیسیو کې ترټولو مهم رکن داحساس انتقال دی، یوه پالیسي هغه وخت د بریا

(c) ketabton.com: The Digital Library

حد ته رسیدلی شي، ترڅو د پالیسۍ اړونده احساس په ښه ډول انتقال شي.

کله چې موږ د دوهمې پالیسۍ د کارولو لپاره اړ کیږو، حتمي ده چې اشد ضرورت به وي.

د بېلګې په توګه؛ که څوک یوه مشخصه دنده پټه ساتي؛ دا پدې مانا چې ددې دندې ښکاره کیدل؛ نوموړي ته ضرر روسونکي دي، نو دلته احساس انتقال بیخي په ښه ډول صورت نیسي، یانې که ته دهغه دندې په اړه واضح اعلان کوې او په زغرده زیان په سر اخلې، په داسې حال کې چې پوه او عقل لرونکی شخص یې، نو حتمي ده چې دروغ دي، ځکه هیڅوک هم ځان خپله د تاوان کندو ته نه غورځوي.

دبېلګې په ډول؛ یو څوک دنده لري چې د یوې موضوع «پټ» راپور خپلې ادارې ته ورکړي، هرکله چې د دندې داجرا وخت شو؛ یانې کوم راپور یې پیدا کړی، نو مقابل ته په ډېر ښکاره ډول خو په ډېر چل او مسخریېز انداز؛ نارې وهي، چې زه مو راپور اخلم.

مثلاً یو فرد یې د مخالفینو سره په مرسته ولید؛ دپالیسۍ خاوند ورته ددې خلکو بدي بیانوي اوپه واضحو الفاظو ورته وایې؛ چې دې خلکو سره کار مکوه، او په مقابل کې ورته خپله ډله ستایې، له ځان هم ورته وایې؛ چې زه هم ورسره یم، ورپسې جوخت داسې یو عمل یا خبره

(c) ketabton.com: The Digital Library

کوي، چې دخپلې ډلې جداً خلاف وي، ترڅو مقابل لوری دده «کړي» خبرې په یوه مسخره او په خپله ډله د تاکید په مانا ومني.

که یوه بله بېلګه یې ولیکو: یو څوک غواړي خپله پوهه په ټولنه کې تثبیت کړي، یانې په شته افرادو ځان ومني.
په لومړۍ پالیسۍ کې باید د یو علمي او کادر شخصیت په څیر وای، خو په دوهمه کې باید په ټوله مانا ورڅخه خلاف وي، یانې د ساده، کم عقلو او وروسته پاتې په څیر واوسي، خو په همدې ساده توب کې د خلکو لپاره د احساس پیغامونه ولري او داسې نادر کارونه وکړي، چې د چاپیریال حیرانتیا ځآن ته راجلب کړي.
د بېلګې په توګه؛ یو څوک د یوچا سره مینه لري، او غواړي چې هغه ته ځآن وښايي؛ چې درسره څومره مینه لرم، برعکس دده عیبونه او نادودې پلټي او دده ترمخ کوچنۍ کوچنۍ بدۍ راخلي او یوه - یوه ورته په داسې ډول تشریح کوي، چې بدي له خپل وزن څخه څو برابره لویه کړي.
دمثال په توګه دده رنګ، دده دخندا شکل، دده د جامو رنګ، د پخوانیو بوټونو رنګ، شکل او کیفیت او دده دملګرو مالومات، زور په زېر ورته یادوي او نیمګرتیاوې یې ورته په ګوته کوي، ترڅو نوموړی پوه شي، چې څومره ډېره مینه راسره لري چې له سر ترپایه مې پیژني.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دریمه پالیسي یا غیر معمول، معطل ساتل:ددې ډول پالیسۍ جوړښت اسان، خو مفهوم ترې اخیستل خورا سخت او پیچلي دي. ډېر کم، دګوتو په شمار، یوه او څیرک افراد یې په کار وړلی شي.
ددې پالیسۍ میکانیزم هو بَهو د لومړۍ پالیسۍ په څیر دی، مګر دلته مقابل لوري ته په احساس ورکولو ټول تمرکز کیږي.
په لومړۍ پالیسۍ کې به که یو چا یو پټ فعالیت ترسره کولو، نو دهغې په اړه به یي هیڅ نه ویل. په دوهمه کې به دنوموړي فعالیت په اړه علاني کیسې کیدلې، خو په عمل کې د احساس تولید به یې مقابل لوري ته غښتلی اطمنان ورکولو چې نوموړی دروغ وایي.
په دریمه پالیسۍ کې احساس ورکول د دوهمې پالیسۍ څخه را اخلو او عمل ویل د لومړۍ پالیسۍ.
لنډه داچې؛ دلته انسان د خپلو یا د ټولنیزو بریاوو لپاره له ځانه درې مخی جوړوي، یو مخ یي د عمل وي، دوهم مخ یي د ویلو او دریم مخ یي په عمل او ویلو کې د احساس تولید، چې ټول د مرکزي هدف څخه خلاف وي.
یوه بېلګه یې په دې ډول لیکو:
یو فرد خپله استخباراتي دنده پټه ساتي(لومړۍ پالیسي)، خو خلکو ته په یو نه یوه ډول دا جوته وي چې زه دا دنده پټه ساتم(دوهمې پالیسۍ علاني پیغام) یانې د خلکو د ګمان واګې په لاس کې اخلي او

هغه دېته عياروي، چې دده په دنده يواځې ګمان قدر وکړي، له دې دواړو پاليسيو کارولو وروسته په ښکاره ډول په خپلو کړنو کې داسې احساس خلکو ته انتشاروي، چې دا هرڅه دروغ دي او نومړی دځان ښودنې لپاره داسې کړنې کوي، چې په نتيجه کې هدف ته رسيږي او چاپيريال د فيل په غوږ کې خوبولې پر بږدي.

بله بېلګه:

يو څوک په ټولنه کې يو سياست مدار ځان پېژني او غواړي خلک يې د يو پوه په حيث ومني.

(دلته يوه موضوع ډېره مهمه ده، کله موږ يوه پاليسي؛ دکوم هدف له پاره په لاره اچوو، بايد هدف حقيقت ولري) يانې په دغه بېلګه کې يو شخص پوه سياست مدار دی، يواځې زموږ پاليسي ددې له پاره په کار وړل ګيږي چې په ټولنه کې په رښتيا سره په خلک و ځان ومنو.

لومړی بايد د لومړۍ پاليسی په څير ځان پوره سياست مدار څرګند کړو، وروسته دوهمې پاليسی ته راګرځو او دلته ځان په سياست ګرم، ناپوه او نه خوښوونکی ښايو، خو په ټولو کړنو کې د چاپير يا مقابل له پاره داسې احساس توليدوو، ترڅو وښايو چې موږ په رښتيا سره سياستمدار او پوه يو.

ددې پاليسي د لا تحقق لپاره نورې بيلګې هم راوړل، اړتيا ده، ځکه زده کول او په ژوند کې يې فرمول کول خورا سخت دي، موږ په همدې بسنه کوو.

(c) ketabton.com: The Digital Library

څلورمه پالیسي یا مجتمعه معطل ساتل: زه نشم کولای د قلم په وزله دا پالیسي واضحه کړم. کیدای شي په ویډیو یي او غږیز ډول یي یو څه وضاحت وکړای شم، مګر لنډ وایم چې د درې واړو پالیسیو په مختلف او مختلط ډول کارول دي او کیدای شي، چې په څلورمه پالیسۍ کې له یو چا آن خپل هدف ورک شي او په بله سر شي.
۵-۱۰-۱۳۹۴

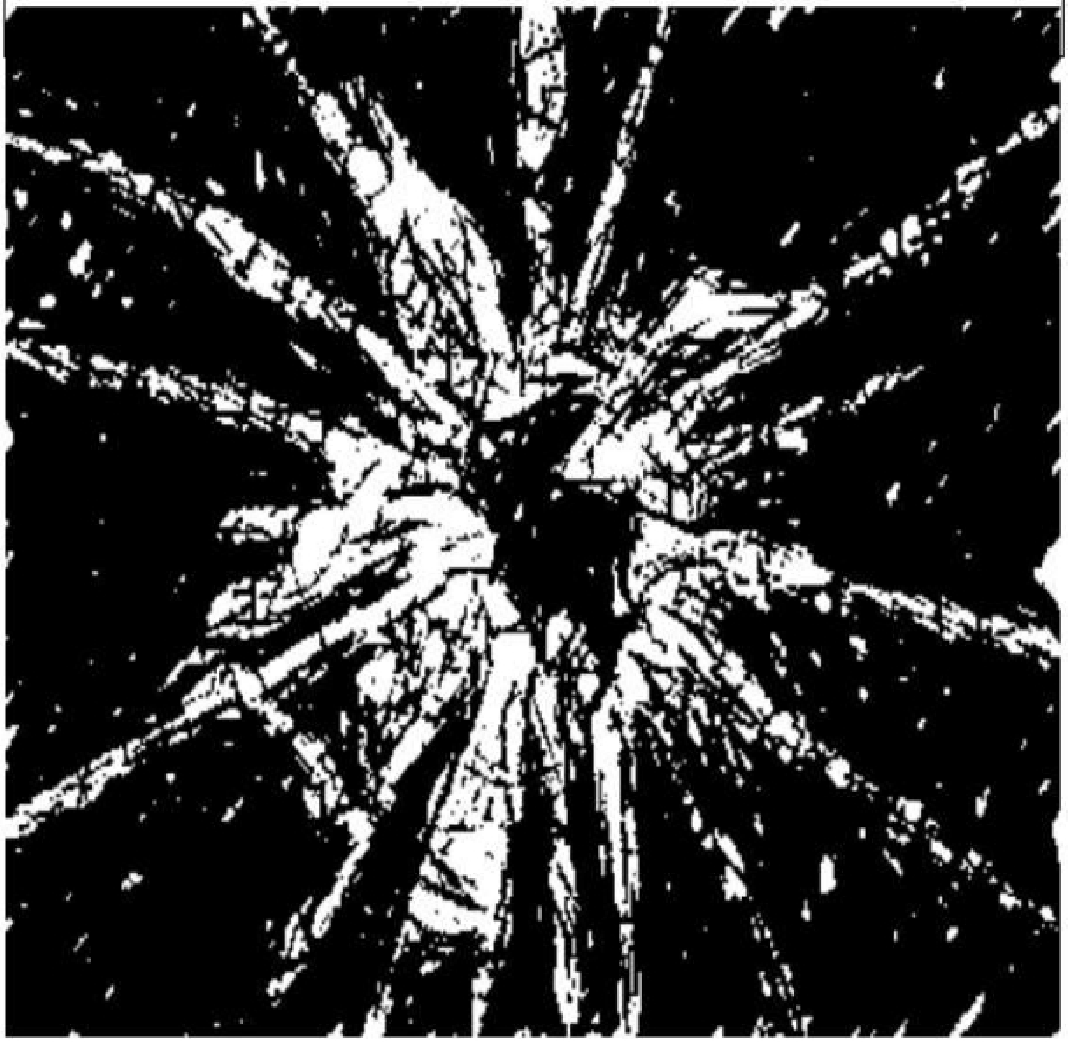

(c) ketabton.com: The Digital Library

د مانې زرات

ځينې وختونه داسې ناڅاپنې پېښيږي چې پخواني يادونه د انسان زړه ته راشي، د يوه څه په ليدو داسې څه زړه ته ورشي چې دهغه سره هېڅ تړاو نه لري.

کله کله به داسې هم پېښ شوي وي چې يو چا په ليدو مو داسې خبرې زړه ته راغلي وي چې دهغه ليدو سره هيڅ اړيکه نه لري.

ايا ددې پرفلسفه پوهيږئ؟

داسې هم شوي چې ستاسو په زړه کې يوه خبره وي؛ غواړی يو چا ته يې وکړئ، خو کله چې ورسره مخامخ شوي ياست نو مخکې له دې چې تاسو خبره ځرګنده کړئ، مقابل لوری په هماغه خبره ستاسو سره بحث کوي، دا موضوع تاسو ته ډېره جالبه تماميږي او فقط د يو نادر تصدف په نومولو سره يې هيروئ.

پورته خبرې ټولې د يو دعلت په بنسټ ولاړې دي. په تصوف کې د وحدت الوجود او حدت الشهود فلسفه هم دې ته ورته ده، مګر په ټولنيزه شننه کې بايد داموضوع د مانې دزراتو په نوم ونوموو.

مانا د مادې ضد ده، خو دا چې دولې؟؛ دليل يې دادی چې ماده د زراتو ټولګه ده او مانا مايع، غاز او جامد شی نه دی بلکې د حواسو تثبيت دی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د لیکنې عنوان د (دمانې زرات) دی چې دا زرات د مادې له زراتو توپیر لري او د حواسو سره د لمس اړیکه نیسي.
که انسان دقیق فکر وکړي او دمانې ژورو ته ځان ستون کړي نو حتمي پوهیږي چې د هرې موضوع سره، کومه چې زموږ په ذهن کې وي زرات موجود وي.
په یوه نیږدې ټولنه کې د افرادو زرات په تقریبي ډول سره شناخته(پېژنګلوي) وي، او یو تر بله احساس کیدونکی حاصیت لري.
دلته یوه بله پوښتنه مخې ته راځي، کله چې په یوه ټولنه کې دزراتو د احساس کیدو خبره جوتیږي، نو ولې موږ د ځینو خلکو په رازونو نه پوهیږو؟
دا بحث اوږدیږي، لومړی باید دا ټکي ومنو چې د سکالوګانو زرات داسې شناخت لري چې موږ یې نه شو درک کولی؛ یانې کله چې زموږ د ذهن چاپیریالي زرات د نورو افرادو دزراتو سره په تماس کې شول او سره ویي پیژندل، نو دا مانا نه لري چې موږ د هغه پر راز پوه شو، زموږ درک؛ ذهن، زړه، عقل او احساس دی، مګر د زراتو پیژنګلوي زموږ سره هیڅ تړاو نه لري، په دې مانا چې دوی یوه بله نړۍ لري.
دلته یوه بله پوښتنه مطرح کیږي؛ ولې موږ ځینې موضوعات د زراتو په تماس درک کولای شو او ټول نه شو درک کولای؟

(c) ketabton.com: The Digital Library

لومړی داخبره چې د مانې دزراتو په تماس سره فقط نادر او نااشنا احتمالات د درک او زهن ته دفتره رارسي، نور ټول همداسې عادي تیریږي.

بېلګه یي داده چې که په چاپیریال کې مو چا ساده او کلتوري کالي اغوستي وي نو ستر ګې مو ورته تم کیږي نه او نه غواړئ په اړه یي مالومات ولرئ او یايي هم لرئ، مګر که یو چا ښکلي او له دوده خلاف لباس کړی و، نو حتمي ده چې د ښکلا او بدرنګی او یا د قیمت او ارزښت په اړه یي د زهن پلټنې صورت مومي او کیدای شي همغه کس څخه یي په اړه پوښتنه هم وکړئ، نو د موضوعاتو ماناوې هم همداسې د انسانانو دسرپر چاپیریال ګرځي، که چېرې نادرې، تازه، پخوانی او جالبې موضوع ګانې وې نو عقل ته راپور ورکوي او کنه نو له تماس وروسته یي هیروي.

یا کله چې یو څوګ تاته یوه کیسه کوي، کله چې د خبرې سر واخلي نو تاسو سمدستي ورته وایئ؛ دا خبره ماهمدا اوس تاسو ته کوله، دلته ته حیرانیږې؛ دا هم د مانې دزراتو یو دلیل دی.

بله پوښتنه داپیدا کیږي چې داهنر او کمال د چا دی چې لومړی خبره یي وکړه؟

د بېلګې په توګه: ستا یو ټولګیوال تاته کالونه وروسته په ناڅاپي لید سره د ښوونځي یوه خاطره وایي؛ کومه چې هیڅ مهمه نه ده، خو جالبه ده.

(c) ketabton.com: The Digital Library

کله چې ته همدا ټولګیوال وینې مخکې له دې چې دی درته خبره
پیل کړي، ته ورته د همغې خاطرې په اړه څو کیسې وکوې.
منځور مې دادی چې ایا دا ستا کمال دی چې دده په زړه کې خبره د
درک کړه او ودې ویله، او که دده کمال دی چې دا خبره یې تاته یاد
ته دروستوله؟
پریکړه اسانه ده، ټول هنر د مقابل لوري دی، ده یاد ته دروسته، د
ځان په چاپیریال کې دهغه خاطرې مادې زرات راټولو او تاسره په
تماس کې کول؛ ټول کمال دده و، که نوموړی راغلی نه و، نو تا نه شول
کولای چې دا خاطره یاده کړې.
۸-۱۰-۱۳۹۴

(c) ketabton.com: The Digital Library

د هدف لار

ځینې خلک په ژوند کې ځانګړي اهداف لري، او غواړي ځان ورورسوي. د ژوند دبریا راز هم همدا دی چې انسان هدف وټاکي او تل هغه ته د ځان رسولو په لټه کې شي.

هو؛ ژوند هم ژوبل دی او هم ژمنتیا، ځینې په لاره کې پریږدي، ځینې بیا هدف ته ورسوي.

د ژوند بریا په دې کې ده چې هدف ته ځان ورسوو، هاند او هڅه وکړو او کوټلي ګامونه واخلو. خو څنګه کولای شو هدف ته ځان ورسوو؟ چې دا یو بل هدف کیدای شي.

یانې هدف ته درسیدو لپاره یو بل هدف ټاکل په کار دي چې ترڅو هدف ته مو ورسوي، چې دا هدف د هدف دلارې د طی کولو هدف دی.

دا به له تاسو سره د هدف تر لاسه کولو کې بیخي ډیره مرسته وکړي.

که د دې مسلې ربښې وپلټو نو پوهیږو چې هدف ته رسیدو له پاره ترټولومهمه داده چې د هدف لاره طی کړو. د بیلګې په ډول یو څوک غواړي ترکابله لاړ شي، ایا دا امکان لري چې کابل دې دلته ورته راوړل شي؟، نه؛ بلکې نوموی اړ دی چې ترکابله تللي لاره طی کړي ترڅو کابل ته ورسیږي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دهدف لار هم همدا مانا لري، یانې هدف ته د رسیدو لپاره مو ټول تمرکز د هدف دلارې پر طی کولو وکړو، چاپیریالي ستونزې او نادودې یې تحلیل کړئ، ترڅو هدف ته ورسېږئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د مینې مینه

له انسانانو سره مینه، له اجسامو سره مینه او آن له ځان سره مینه هم یو وخت له منځه تللی شي او یا هم کیدای شي کمه شي، مګر له مینې سره مینه بېل کیف او احساس لري.

له مینې سره مینه داسې مثال لري لکه روح چې نه مري، د نړۍ له مادو سره(انسان، اجسام...) سره مینه داسې ده لکه ژوندی بدن، چې د روح له وتلو وروسته په ټوله مانا نیست شي، مګر له مینې سره مینه ارواه ده، نه مري او نه هم کوم بدلون لري.

هو؛ تل داسې واووسه چې سپک شې، وشرمېږې او خفه شې، ځکه ته یوه لویه قرباني ورکوې چې له هغه له مینې سره مینه ده.

دخپلې مینې تولید هغه چې له ځانه دې کړې وي صادروه او وررسره مینه کوه.

تل هڅه کوه چې د نورو نفرت لرونکی عکس په مینه العمل کړې، ځکه د انسانانو په ختو کې مینه اغېزل شوې، خو دا یخ شوی احساس تودول او ویلې کول غواړي چې دې ته له مینې سره مینه وایي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

په خپل شعر کتنلیکنه

پښتانه لیکوالان د ادب د اوږدې مخینې سره - سره لا تر اوسه هم د پنځونې له غربت او کختی سره مخامخ دي. تحقیقاتي اثارو، مأخذ کارونې او د ادبیاتو زړو اصلونو یې مخه ډب کړې ده.

د ادبیاتو د پوهنځي محصل د خپلې سکالو د مونوګراف کولو لپاره، زاړه او سولیدلي افکار لټوي او لیکې یې. که دا کار دوام وکړي نو لرې نه ده، چې د پښتو ادب ملغلرې به په یو او بل تار کې پیېلو سره زړې او تکراري شي.

ددې لپاره چې نوې پنځونې او نوښتونه مو په ادب کې رامنځ ته شي او خپل افکار وساتو، نو پر خپل شعر کتنلیکنې اړینې ښکاري.

شعر او شاعر د مضمون له پلوه یو نادر تناسب لري، چې په خپله شاعر یې پېژندلی شي. کله چې یو شاعر شعر لیکي، نو احساساتو داسې ماناوې ژباړي چې په نثر کې یې نشي ځایولی، د پنځګرې او نوښتیزې لیکنې لپاره د لومړي لاس عناصر په شعر کې د شاعر د احساساتو او ډوبو خیالونو ژباړې دي.

کله چې ماناوې د شعر په ترکیب کې راغلې، نو لیکوال یې د نثر کالبونو ته هم ترلی شي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

په یو شعر شننه او څیړنه څومره خوندوره وي!، څومره ډېرو ماناو او خیالونو ته مو وړي!، ولې هرڅوک نشي کولای او نه هم اصول دا اجازه ورکوي چې د یو چا په شعر کتنلیکنه وکړي.

په خپل شعر کتنلیکنه به دېته زمینه برابره کړي چې هر شاعر لیکنه وکړي، چې په دې سره به یې افکار روښانه شي او پنځونې ته به لارې هوارې شي.

په خپل شعر کتنلیکنه ځکه اړینه ښکاري، چې شاعر په ډاډه زړه خپل خیالونه لیکې ځکه شعر یې خپل وي.

که دا صنعت دود شي، ډېر پیاوړي افکار او مضمونونه به مو په ادبیاتو کې خوندي شوي وي.

د بېلګې په ډول؛ که د استاد پسرلي په بیت څوک لیکنه کوي، نو لیکنې به یې په ډار سره وي، نه په ډاډ سره، که لیکوال ډېر زور هم وکړي، نو فکر نه کوم چې د مانا هغې ژورو ته دې ورسیږي کوم چې د استاد پسرلي په ذهن کې ګرځیده.

عوام اوس هم په دې عقیده دي، چې د عبدالرحمن بابا تصوف د نورو په نسبت ستر وګڼې، ولې د حمزه د تصوف رېښې یې نه دي پېژندلې.

که حضرت حمزه په خپل شعر د کتنلیکنې ټولګې درلودلی، نه یوازې دا چې دده سبک به مو په سم ډول پېژندلی وای، بلکې دده هغه صوفیانه افکار چې اوس ورباندې د خاورو امبارونه پراته دي، تراوسه خوندي وای.

(c) ketabton.com: The Digital Library

په معاصره دوره کې هم داسې شاعران شته، چې شعر يې د ماناوو ژورې فلسفې لري، ولې اوريدونکي او لوستونکي يې يواځې په واه - واه ، تېروي او هېروي يې.
شاعر دا جرات نشي کولای، چې په خپل شعر کې، په خپلو خيالونو، تشبيهاتو، استعارو، سمبولونو... او نورو اړخونو هغه احساس وليکې په کوم احساس چې ده شعر ليکلی.
په خپل شعر د کتنليکنې په نه ليکلو سره، پر ځينو شاعرانو بېلابېلو فتوې ولړېدې، په مذهبي، ادبي،ټولنيزو افراطونو او تفريطونو تورن شول.
ځېنې بيا دا موضوع(په خپل شعر کتنليلکنه) ځان پرستي او شهرت بازي بولي، خو دا خبره منل په خپله خپلو خيالونو وژل او تحقيرول دي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

اوبلنی سترگی

ځېنې خلک چې وژاړي، سترگې یې اوبلنې شي، هو خوږې ښکارې، سپیسلتیا اومعصومیت پکې وي.

دا ډول اوبه چې دغم او ژړا له امله په سترگو کې زرغونیږي، سپین شفاف رنگ لري.

ځیني خلک چې ډېر خوښ شي، یا هم ډېر وخاندي، په سترگو کې یې اوښکې راشي؛ دا ډول اوبه هم په سترگو کې یو ډول ځلا پیدا کوي، دا اوښکې د ژوا له اوښکو څخه لږ څه سختې ښکاري، رنگ یې هم له هغه تت تیاره سپین وي، د ډیرو کمو انسانانو دمینې جذبې راپارولی شي.

دریم ډول اوبه هم؛ قهوایي سوربَخونې اوښکې دي، دا ډول اوبه دانسانو په سترگو کې د کوم عمل په سبب نه راځي، لکه ژړا یا خندا؛ بلکې دا اوبه دمینې د احساس له امله دسترگو په چینو کې راخوټکیگي، دسترگو کنارې ورسره گلابي، زرینې شغلې کوي. په لیدو یې دمین د زړه ارمانونه خړوبیږي، غموونکي فکرونه یې له ذهنه الوت کوي او مین له ځآن سره یوې بلې نړی ته وړي.

هلته د مینې پر ورشو گانې ورگډیږي او د ژوند په اسحلونو کې گرځي، مین دمعشوقی په اوبلنو قهوایي سترگو کې دمحبت ماهیان سروي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ښکلا پېژندونکی سړی

بدرنګه ښکلا او ښکلې بدرنګي

سړی ګکر سر په کمپیوټر ورټیټ و-

ته به وایې؛ د انجینری کومه ګرانه پروژه ډیزان کوي-

ناڅاپه نیغ شو، په اوتر انداز یې داسې وه انګیرله، چې کوم ښکلی بوی

یې احساس کړ-

سترګې یې پورته کړې-

مخامخ ورته برګ مرض وهلی سړی راروان و-

نیمه غړل شوی، پکول یې پرګډو وډو ځنو ایښی و-

کمپوټر ته د ناست سړي رنګ وغوړیده-

مُسک شو ،له چوکی پورته شو-

سړی یې په غېږ ه کې ونیوو-

دمینې پرخبرو یی ونازوو-

دشنه چایو پیاله یې ورډکه کړه او اړونده کار یې په اخلاص ورته وکړ

؛خیرن سړی لاړ.

سړي بیا کمپیوټر ته سترګې خښې کړې-

شېبه وروسته بیا اوتر شو-

ککره یې د «اوف» په ډول وښوروله-

بد احساس یې وکړ-

سترګې یې پورته کړې-

(c) ketabton.com: The Digital Library

یو ښاسته ځوان یې مخې ته راروان و-

تکو سپینو جامو یې سترګې بربښولې-

درې رنګه بیرغ ډوله؛ شیشه یي تسبې یې په لاس کې اړولې-

ځان یې په عاجزۍ کې انځوراوه-

له رنګ شریف ځوان لیدل کیده-

کمپیوټرکار ته راورسیده او په ډیر ادب او احترام یې سلام وکړ-

او پر خپل ځای ودریدو-

کمپیوټر ته ناست سړي په کمپیوتر کې سترګې ګنډلې وې او په ډیرې بې احترامۍ یې فقط وعلیک ورغبرګ کړل-

ځان یې ښه بوخت حسابوو-

ولاړ ځوان خو ځله د یوه څه د لاسلیک کولو ورته وویل، خو ناست سړي هیڅ پروا ورباندې خرڅه نکړه-

ولاړ سړي په ادب وویل:

فکر کوم وزګار نه یې!؟

بل وخت بل وخت به راشم، او لاړ.

حیران شوم، ورغلم او ومې ویل:

پوه نشوم استاده!

اسویلی یې وکینښ؛ ویې ویل:

په ژوند کې مې دا دوه هنره زده دي:

(c) ketabton.com: The Digital Library

یو دا چې دلته ناست یم او خلکو ته عرضې لیکم او ددندو فورمونه ډکوم
او بل دا چې ښکلا پیژنم!.
خو؛؛
تر ټولو مې بدرنګه ښکلا او ښکلي بدرنګې ډیر زوروي، ځکه دبدرنګې ښکلا سره کینه لرم او دښکلي بدرنګی سره مینه.

(c) ketabton.com: The Digital Library

مجازي مينه؛ حقيقت ته نيږدې ده؟ که هوس ته؟

له کله نه مې چې عقل خپوړې پيل کړې دي، د مينې او ښکلا پر فلسفه يېزو شننو مې خيال راغلی.

دا ګراف هغه وخت لا پسې لوړ شو، چې څو نيږدې ادبي ملګري مې پيدا کړل، چې همېش مو د ليدن موضوع د مينې او ښکلا پر پيژند چورلي.

تل په دې بحث کوو، چې مينه د حقيقت ورم دی او ښکلا د ستر حسن(څښتن تعالی) تته جلوه ده، چې دده په خلقت کې ښکاري.

خو د بحث موضوع مو په مينه او ښکلا کې افراط او تفريط او د همدې لارې خنډ، کليات او جزيات رڼا کول وي.

پوښتنه داده چې مينه دحقيقت غړ او ورم وي، ښکلا د ستر ذات زره ده، نو ولې يي ډېر دبريا تر پولو نه رسي؟ او هغه چې دبريا تر ساحلونو ورسيدل، ولې د هوس له دريابه شرموونکي څپې راغلې اوډوب يي کړل؟!.

معمولاً انسانان درې ډوله مېنه پالي؛ حقيقي(عرفاني) مينه، نفسي مينه (هوس پرستي) او مجازي مينه.

طبعي ده چې نفسي مينه به انسان، دروني تيارو ته ستون کړي او عرفاني مينه به مو د حقيقت اساسي جزيرو ته ورسوي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د انسان فطرت؛ هغه چې پاک وي، له هوسه فنا غواړي او بل اړخ، صوفیانه مینه؛ سپیڅلی چاپیریال، کلک ایمان او ساتلی عقل غواړي، چې د ډېرو انسانانو لاس ورته نه رسیږي.
انسان خودکار؛ دمجاز په مینه کې ننوځي او د غم او خوند لارې طی کوي. پیژندونکي همدا مجازي مینه دحقیقت لاره بولي او انسانان ډاډه کوي، چې په سمه دي!.
دا ناسمه خبره ده، چې مجازي مینه انسان حقیقت ته رسوي او دا تردې هم ناسمه ده، چې مجازي مینه انسان حقیقت ته نشي رسوی.
انسانان د طبیعت له مخې ستر ـ ستر توپیرونه لري، د څېرې او کړنو له مخې؛ هوس پرسته انسانانو ته مجازي مینې د ښه توب فتوا لویه تېروتنه ده او هغه انسان چې په واقعي ډول د مینې او ښکلا په ژورو فلسفو پوهیږي او د افراط او تفریط پر تناسب جوړ وي، حتمي ده چې مجازي مینه به یې تر حقیقته رسوي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د خدای(ج) ذرې

د ښکلا او مینې په اړه لیکل او شننې دوه لید لورې لري، یا خو بیخي تکراري بلل کیږي او یا تر هرڅه تازه او نوي.

دا ډول لیکنې به تکرار ځکه وبولو، چې د نړۍ او انسان د پیدایښت سره؛ ښکلا او مینه هم پیدا شوې او هم درک شوې ده.د انساني تاریخ په شالید کې د ښکلا تاثیرات او اېفکټونه جوت او لا تر اوسه یې ګورو. د ګرانښتیزو تېروتنو(د زړه بې ارادګۍ) لاملونه تر ډېره په مینه او ښکلا پسې سر ښکته کیږي.

که پر ښکلا او مینه شننې، تازه متفکرانه وبولو؛ ګرم نه یو، ځکه ښکلا او مینه هغه مدرکونه دي، چې د ژوند او ادب په نوښت او پرمختګ سره نوي رنګونه راوړي، نوي لارې راپېژني او روح ته یې د ننه کېدای شو.

عبدالهادي ملا په خپل اثر(د وخت ضرب) په سرلیکنه کې ښکلا؛ جلال رب او مینه نیکي بللې ده.

ددې خبرې پر ثبوت او د ادب د تولیز پېژند پر اساس ښکلا د رب ذره او مینه؛ نیکي (ثواب) بللی شو.

هوس فکره اشخاصو ته د شرم او ګناه ځای دی چې د لوی رب د زړې سره بې نزاکته چلند وکړي، یایي هم عزت لوټ کړي او یا هم په کښېنه ستر ګه ورو ګوري.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د درک او فهم خاوندان د ښکلا پر لیدو؛ د هغې سره د مینې احساس کوي یانې د خپل خالق پر لور قدمونه اخلي.

دانسان اړیکې دټولنې سره

دا چې انسان یو ټولنیز مخلوق دی، پس ویلی شو، چې انسان دټولنې سره هیڅ اړیکه نلري بلکې پخپله انسان یوه ټولنیزه اړیکه ده.

که ووایو؛ چې انسان د ټولنې سره په هره برخه کې اړیکه لري، نو دا په دې مانا چې انسان له ټولنې بېل عنصر دی، فقط اړیکه ده چې ټولنې ته یې نیږدې کوي، پوښتنه دا ده چې دا اړیکه څه ده؟

خو نه؛!

انسان هغه اړیکه ده، چې په ټولنه کې د شته فعالیتونو، وجودونو او دهغوی دصفتونو ترمنځ ارتباط قایموي، همدارنګه ترمنځ یې دپیژند روحیه ورکوي.

که ووایو چې انسان دټولنې سره اړیکې لري نو که اړیکې یې له منځه یوسو، بیا هم انسان او ټولنه پاتې کیږي.

ایا دا به امکان ولري، چې انسان وي او اړیکې نه وي؟

نه هیڅکله نه!!

(c) ketabton.com: The Digital Library

نو ځکه وایو چې انسان په خپله یوه ټولنیزه اړیکه ده. اوس ویلی شو چې اړیکه(انسان) له منځه یوسو نو په ټولنه کې هیڅ هم نه پاتې کیږي.

مخکې وویل شول چې انسان هغه اړیکه ده، چې په ټولنه کې دکړنو ، اجسامو او دهغوی داوصافو ترمنځ اړیکه جوړوي، نو وګورئ ! د انسان(اړیکې) له منځه تلو سره، هیڅ ټولنیز کار او فعالیت نه پاتې کیږي، هیڅ وجود ته دشته اړتیا نه پاتې کیږي، دهیڅ شي او جسم صفت نه احساسیږي، نو ښکاري چې انسان یو ټولنیز مخلوق نه دي بلکې انسان په خپله یوه ټولنیزه اړیکه ده.

که پوښتنه پیدا شي، چې انسان دټولنې سره اړیکه نلري بلکې په خپله انسان یوه ټولنیزه اړیکه ده نو دا اړیکه دڅه سره؟ دا اړیکه دچا څخه؟ د څه اړیکه؟

ځواب به یې دا وي چې هو! انسان یو ه اړیکه ده، نه دا چې انسان له ټولنې سره اړیکه لري، انسان هغه اړیکه ده، چې دټولنې دکارونو ترمنځ نښلیدونکې صفات یې رامنځ ته کړې دي.

انسان هغه اړیکه ده چې دجسمونو منځ دکارونې صفات یې رامنځ ته کړې دي، انسان هغه اړیکه ده چې دټولنې هراړخ یې پوښلی، تارونه یې دټولنې په شاه، مخ باندې ښکار ه مالویږي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

په لنډیو کې خبرې

پېزوان مې ستا برېتو کې خښ شو
تر دروازې پورې کړه درپسې تلمه

دپښتو ادب تر ټولو خوندور او لنډکی شعري صنف هم لنډۍ دي چې د ادب په ډګر کې یې نړیوال شهرت خاصل کړی، پښتو لنډۍ دوه مصریزه شعر دی ،چې لمړۍ مصره یې نهه او دوهمه یې دیارلس سېلابه وي، که څه هم لنډۍ دحجم په لحاظ ډېرې کوچنی او لنډې وي، ولې دمانا په لحاظ دیو مکمل غزل څخه یا هم له دې ډېر زیات څه لري، پښتو لنډۍ معلوم شاعر نه لري خو اکثره یې دښځینه وو سندریزو بنډارونو محصول دي، پښتو لنډۍ روان، ساده او اهنګ لرونکي الفاظ په ځان کې لري چې ډېری یې په(مېینه) چې ډېر مینه ناک او خوږ لن لفظ دی ختمې شوې دي.

په پښتو لنډیو کې (ن+ه) یا (م+ه) هغه حرفونه دي چې دلنډیو په اخر کې راځې چې په تقریبې ډول ټولې لنډۍ ورڅخه برخمنې دي.

پورته لنډۍ هم چې ډېر ساده الفاظ لري مګر په روح کې یې بلا خبر ې نغښتې دي.

د لنډۍ لمړنۍ مصره (پېزوان مې ستا برېتو کې خښ شو) یو خوندور ترکیب دی، دغه مصره په ښکاره ډول دیو ځوان او پېغلې په خوله ورکړي حالت انځور کړي کوي،

(c) ketabton.com: The Digital Library

په تصویر کې ځوان شخ شخ بریتونه لري چې په ښنتنې ټولنه کې دغیرت ، میړانې او ځوانی سمبول بلل کیږي، دلته ځوان دپېزوان دځنځیري ګونګرو لاندې خپلې شونډې دپیغلې پرنرمو او پستو شونډو ږدي، دپیزوان ځنځیري ښامارونه نه پریږدي چې دشونډو لالونه دخوک داسې په اسانه غلا کړي ، او ورسره مبارزه کوي چې بلاخیره یې شخ شخ بریتونه دپېزوان په ګونګرو کې خښیږي، نو جینۍ دپیزوان پربهانه یوه شکایتي جمله وایې چې (پېزوان مې ستا برېتو کې خښ شو)

دوهمه مصره ددې ټولو خبرو علت او اثر بیانوي او وایې:

(تر دروازې پورې کړه درپسې تلمه)

هر کله چې مصره دروازې او تګ یادونه کوي نو حتماً سړی پوهیږي چې ځوان له خپلې معشوقې روان دی ، خدای(ج) خبر چې چېرته ؟ له غربته او که له هیبته؟

یا که داسې تحلیل وکړو چې ځوان په ډېر ډار او رپانده بدن له معشوقې خوله اخلي او بیر ته دغمازانو له وېرې د دروازې په لور ځي. خو له خوړې معشوقې دبېلېدو تصویر ښکاره کوي.

کله چې ځوان رخصتیږي نو ستونزه پېښیږي ، هو دا یوه خوندوره ستونزه ده، هغه دا چې دجینۍ پیزوان دځوان په شخو بریتو کې خښ دی، جینۍ نه غواړ ي چې دځوان له بریتو څخه خپل پېزوان په تیزۍ خلاص کړي بلکې غواړي چې تردروازې پورې ورسره کړه لاړه

(c) ketabton.com: The Digital Library

شي او د دیدن په اخرو شیبو کې خپل ناز او ادا د بیا راتگ په بیعه وپلوري.

خو که همدې لنډۍ(پېزوان مې ستا بر ېتو کې خښ شو- تر دروازې پورې کړه د رسره تلمه)

له صوفیانه کړکۍ وروگورو نو بېلې ماناوې به وزېږوي.

دلته یو مرید دخدای(ج) دسپیڅلي دوستی په گرداب کې راگیر دی، مرید خپل زړه ته پیزوان وایي او جلال خدای ته وایې چې پېزوان مې ستا بریتو کې خښ شو.

په مصره کې(ستا) کلیمه خپل خالق ته دمرید خطاب دی ، (بر ېتونه) د لوی خدای(ج) دولي، مرشدیا پیر لپاره استعاره ده، چې وایې:

اې لویه او جلاله خدایه!

ستا دولي او پیر اومرشد په وسیله مې زړه روښانه شو، او ستا سره ونښلیدو، دلته دتصوف ثبوت او حقیقت بیانیږي چې دوهمه مصره دهمدې حقیقت د دوام لپاره راوړل کیږي چې وایې:

تر دروازې پورې کړه درپسې تلمه

یانې دخدای (ج) په مینه خپل مرشد پوه کړم ، نو خپل پیر ته په احترام او درناوي ترقیامته (تردرواز) پورې ستا پاکي او قدرت بیانوم او ستا مینه ته به مایل او کوږ وم.

په حوصله راغاړې ووځه
کمربندونو مې پښتۍ خوړلي دینه

(c) ketabton.com: The Digital Library

پورته لنډۍ درومانیت سره یو ځای حماسه هم انځوروي ، په لومړۍ مصره کې مین خپلې معشوقې نه دراغاړې وتو غوښتنه کوي او اورسره یو شرط ږدي چې په حوصله راغاړي ووځه!
دلته په حوصله او ورو غاړه غوښتل په دې مانا نه دي چې ګویا میین له خپلې معشوقې زړه موړی شوی دی، مګر دلنډۍ دحماسي اړخ لاښکلا لپاره دحوصلې کلیمه راوړي .
په دوهمه مصره کې سړی دله خپلې معشوقې څخه په حوصله دغاړې غوښتو دلیل وړاندې کوي چې وایې : کمربندونو مې پوښتۍ خوړلي دینه.
په مصره کې دکمربند یادول او دځوان په غښتلو اندامونو باندې دکمربندونو نرۍ نرۍ سرې کرښې دجنګ سنګر انځوروي.
مصره په ډاګه کوي چې ځوان اوس اوس له جنګه راستون شوی، مصره دجنګ یو مثبت تصویر راخلي ، دلنډۍ دلومړنۍ مصرې په ویلو سره لوستونکی پوهیږي چې ځوان له ګټلې جګړې راستون شوی ،خو ګټل یې همدا لنډۍ بیا ډېر په ګرانه او سخته مبارزه بولي ځکه نو دوهمه مصره دکمربندونو بندونه دپښتیو په خوراک تورنوي .
دلنډۍ لیکوال په لومړي سر کې له ډېر احتیاط کار اخیستی یانې :
په حوصله راغاړې وځه، کمربندونو مې پوښتۍ خوړلي دینه.

چې ډوډۍ خورم لالا قاریږي
چې روپۍ شرنګ کړي لالا شین له خندا شینه

(c) ketabton.com: The Digital Library

پښتني ټولنه له بده مرغه دولور کرغیړن دود ترسختې حملې لاندې نیولې ده، دهمدې دود زور او ځپلو له اهه دځینو پښتنو ځوانانو هر اسویلي څخه سوي سندرې او غمبخونکي لنډۍ جوړې شي.
دا لنډۍ هم دیوې پښتنې پیغلې اه دی، دلته جینۍ آن په کور کې ډوډۍ هم په منت خوري.
دلنډۍ لومړنۍ مصره په ډاګه دجینۍ دپیغلتوب نارې وهي ځکه چې دلالا قاریدل بې څه نه دي، لالا په کور کې دپیغلې جینۍ زغمل نه غواړي بلکې غواړي واده شي، همدا مصره بیا دجینۍ یتیم والی ښیي ځکه دلالا کلیمه اکثره دورور لپاره کارول کیږي ، نودلته کچیرې دجینۍ پلار ژوندی وی نو سرپرستي هروخت د پلار وي، نو معلومه شوه چې پیغله یتیمه ده او دسر بیه یې دورور واکو ته تللې ده.
افسوس د دوهمې مصرې په مانا، دلته بیا لالا له خندا وازه خوله نیولې او خپلې یتیمې خورته په قار نه دی.
خبره بله نه ده، هماغه جینۍ ده چې دډوډۍ په خوړلو هم ورته قاریدو، خو اوس هغه دکلیوالو په اصطلاح غمجنې ویني.
دلالا وازه خوله هم خالي نه ده وازه شوی بلکې څومره چې یې خوله وازه ده همدومره ډېر ولور یې دجینۍ له خصر ګنۍ اخیستي دي.
خدای(ج) خبرچې دلالا زوم به څنګه وي، خو دلالا وازه خوله، جینۍ ته فقط په ډوډۍ قاریدل او دروپیو شرنګ، دا هغه څه دي چې

(c) ketabton.com: The Digital Library

ورځخه په ډاګ کيږي چې زوم به دپيسو په خوښه وي نه دجينۍ په خوښه.

مقصد مې دادی چې دلالا زوم به يازوړ وي، يا هم ......

تردې خروړي سپې راتېر شه
تر دې ملالې خولې به زه درتېره شمه

که څه هم پورته لنډۍ ځينو ادب شنونکو په صوفيانه لحاظ تحليل کړي ده،ولې دلنډۍ لوستونکی په لوستلو سره صوفيانه تصور ته نشي نيږدې کيدلی بلکې په لنډۍ کې رومانتيک اړخ ترصوفيانه ډېر پياوړی او فصيخ دی.

دا منم چې په ډېرو لنډيو کې به ترليدونکي تصوير ، نه ليدونکی تصوير ډېر پياوړی وي، خو عام لوستونکي ترډېره دلنډۍ ظاهري اړخ ته ګوري او همغه مانا ورڅخه اخلي.

دتصوف اړخ همغه پخوانی رانيسو خو لومړی يې درومانيت دمانا بڼې ته سر ورښکاره کوو.

تردې خروړي سپې راتير شه

لومړنی مصره دمين او معشوقې دتصوير په شاه کې ددوي ژوند هم په ډېر ښه انداز انځوروي،

خروړی سپی نيږدې دا په ډاګه کوي چې معشوقه يې چرته په کيږديو کې وسي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

خو پوښته دلته پیدا کیږې چې دلته معشوقې ولې خپل سپې ته خروړي(سپک، بدرنګ) لفظ راوړی؟

حال دا چې داسپې دهغوی پاسباني کوي، داسې هم نه ده چې سپې خپله دچا کره ووسي، هرڅوک سپی ساتي ، څه رنګه چې لازم دی احترام يې کوي،

خودلته جينې دخپل مين لپاره خپل سپې ته دخروړي کليمه راوړي؟

هو همدا کليمه دجينې او هلک د ژوند چاپيريال انځوروي ، معلوميږې چې هلک دښار په شيشمهلونو کې اوسيږي، او هيڅ يې له سپو سره نه ده جوړه، نو ځکه جينی خپل قدرمن اوهغه سپی چې په سراګانو اوغرونو کې ددوی رمې ساتی ، ورته خروړی او بدرنګ معرفي کوي.

او ورپسې زياته وي چې(راتېر شه) يانې تردې خروړي سپې راتېر شه! دلته راتېر بدل په دې مانا نه دي چې فقط له خروړي سپې راتيرشه بلکې دهغې له غيا او کړپهار څخه هم بايد خوندي وې.

دمينې شرطونه هروخت ګران تماميږي ، دلته هم له سپې په داسې حال کې تيريدل چې آن سپی بايد خبر هم نشي، دمين لپاره لږ څه ګران دي خو، په دوهمه مصره کې ددې قرباني لپار يوه انعام تيارشوی چې واي.

تردې ملالې خولې به زه درتېره شمه

دلته که فکر وشي دسپې ته دخروړي لفظ او خولگۍ ته دملالې لفظ بېل خوند لنډۍ ته وربښلی.

کله چې مین له خروړي سپې تیریږي او دومره قرباني کوي نو هلته ورته خپله معشوقه له خپلې ملالې خولې تیریږي.

دلته په لنډۍ کې یو څه ادبي درغلي شوې، یعني په لومړنۍ مصره کې مین له سپي تیریږي، قرباني کوي ، په ځان داسخته تیروي، خو هلته بیا معشوقه له خپلې ملالې خولې تیریږي، پوهان وایې مینه له دواړو اړخونو خوندوره وي، اوس چې مین په ځان خواری تیره کړه سمه ده خو ایا دجینۍ لپاره خپل مین ته خوله ورکول هم خواري بلل کیږي؟

که ځواب هو وي نو بیا خو مینه غلطه تصور کیږي، خوکه ځواب (نه) وي نو ولې دمین قرباني پرقربانۍ نه حسابیږي؟

خبره بله ده، سپی دهمدې دیدني حال جزي شی دی یانې داسې نه چې خدای مکړه سپی جینۍ خپله ددیدن دنه کیدو لپاره یا دمین د ازمایلو لپاره دلته تړلی ،دا چې تصادف داسې شو چې سپی ددوی ترمنځ غماز جوړ شو نو مین مجبور دی چې له سپې تېر شي او دخپلې معشوقې ملالې خولې ته ځان ورسوي.

ددې لنډۍ یانې

تردې خروړي سپي راتېر شه
تر دې ملالې خولې به زه درتېره شمه

(c) ketabton.com: The Digital Library

دتصوف اړخ څه بېل رنګ لري، په لنډې کې خروړي سپی دشیطان لعین په مانا راځي.

یانې انسان ته خطاب دی چې دشیطان له تېرایستلو او لومو ځان تیر (برلاسی) کړه!، پورته موهم یاده کړه چې په لنډې کې له سپې تیریدل فقط دتیریدلو مانا نه لري، بلکې باید داسې ورڅخه تېر شې چې سپي دپښو کړپهار وانه وري ،ترڅو سپی درپسې ونه غپیږي.

دلته هم انسان باید د شیطان له پلانونو داسې ځان ازاد کړي اودتصوف پرمستقیمه لاره داسې روان شي چې شیطان ان پسي خبر هم نه شي(شیطان باید تېر باسي نه داچې شیطان دی تېر باسي).

دتصوف مقصد هم دادی چې انسان بایدد خپل خالق داسې امر پر ځای کړي چې دګناه فکر یې هم په زړه او دماغو کې رانشي.

په دوهمه مصره کې(تردې ملالې خولې به زه درتېره شمه) له ملالې خولې څخه مقصد جنت دی، یانې کله چې انسان دشیطان له کارونو لاس په سر شي او شیطانې لارې څخه څنګ واخلې نو جلال خدای به یې جنت ته داخل کړي ، چې دا دده دهغې قرباني انعام دی چې دنفس دغرایزو او خواهشاتو سره سره یې خپل ځان کابو کړ او دشیطان لاره یې ترک کړه.

مننه چې راسره پاتې شوئ!

Get more e-books from www.ketabton.com
Ketabton.com: The Digital Library